

УДК 657.1:336.777

Шум М. А.
Тюріна Д. М.Харківський інститут фінансів
Київського національного торговельно-економічного університету**ОРГАНІЗАЦІЙНІ АСПЕКТИ ПІДВИЩЕННЯ АНАЛІТИЧНИХ МОЖЛИВОСТЕЙ
БУХГАЛТЕРСЬКОЇ ФІНАНСОВОЇ ЗВІТНОСТІ**

Висвітлено організаційні аспекти складання електронної фінансової звітності підприємств України за умов спрощення процедури подання й обробки звітності та трансформаційних перетворень відповідно до вимог МСФЗ. Виділено основні переваги та недоліки подання електронних форм звітності та проведення електронних перевірок підприємства.

Ключові слова: фінансова звітність, електронний документообіг, облік, електронні перевірки, міжнародні стандарти фінансової звітності.

Постановка проблеми. Ефективне розширення функцій обліку і надання бухгалтерській звітності статусу публічної зумовлюють необхідність розробки і впровадження організаційної системи, яка б забезпечувала диференціацію фінансових і управлінських засобів. Виняткова роль інформаційного забезпечення в процесах управління спричинює підвищену увагу до бухгалтерської фінансової звітності як основного джерела інформації про майновий та фінансовий стан підприємства, а також результати його виробничо-господарської діяльності за звітний період. Зміни, що відбуваються на сучасному етапі економічних перетворень у бухгалтерському обліку України, обумовлюються вимогами, що ставляться до інформації, яку формує дана система, заінтересованими користувачами.

Аналіз останніх досліджень і публікацій. Основні організаційні питання складання фінансової звітності підприємств України досліджують багато науковців. Зокрема, актуальні проблеми висвітлено у працях відомих вітчизняних учених-економістів: Ф. Бутинця, П. Безруких, М. Білухи, Г. Вериги, С. Голова, Ж. Дем'яненка, О. Єфімової, В. Ковальова, Н. Кондракова, Н. Литвина, В. Швеця, Н. Малюги, М. Пушкара, В. Слободяна, П. Хомина, В. Шевчука. Серед зарубіжних дослідників варто назвати Р. Антоні, А. Афанасьєва, Дж. Блейка, Я. Вільямса, В. Качаліна, Т. Карліна, В. Ковальова, С. Модерова, Б. Нідлза, Д. Орїле, Е.С. Хендріксена та ін. Розробки зазначених фахівців стали основою для подальшого вивчення проблем та формування пропозицій щодо вдосконалення бухгалтерської фінансової звітності підприємств.

Виділення невирішених раніше частин загальної проблеми. На сьогодні першочергового вирішення потребують питання щодо уточнення поняття бухгалтерської фінансової звітності та систематизації її класифікаційних ознак відповідно до вимог користувачів; розробка змін до складу якісних характеристик та принципів формування електронної звітності; узагальнення організаційно-аналітичних засад аналізу і прогнозування показників бухгалтерської фінансової звітності; оцінка впливу методології бухгалтерського обліку на якість звітних показників та розробка рекомендації щодо вдосконалення окремих положень законодавчо-нормативної бази бухгалтерського обліку з урахуванням зарубіжного досвіду.

Мета статті полягає у формулюванні науково обґрунтованих висновків і рекомендацій з удосконалення форм фінансової звітності та підготовці пропозицій щодо адаптації електронних форм

звітності до реальних умов діяльності суб'єктів господарювання.

Виклад основного матеріалу дослідження. На сучасному етапі господарювання вітчизняних підприємств фінансово-економічна інформація як система фінансових показників визначається впливом на обґрунтування і прийняття рішень користувачів. Бухгалтерська фінансова звітність, відображаючи всі суттєві зміни у структурі господарських засобів та їх джерел, а також результати фінансово-господарської діяльності, надає в скомпонованому вигляді значний обсяг інформації, необхідної зовнішнім і внутрішнім користувачам. Зміна мети складання та адресності подання, розширення кола суб'єктів, що приймають господарські рішення, спираючись при цьому на звітну інформацію, визначає бухгалтерську фінансову звітність як ланку зв'язку між підприємством і зовнішнім середовищем, що покликана адекватно розкривати ті процеси, що відбуваються на підприємстві, з одного боку, та задовольняти інформаційні потреби користувачів, з іншого. При цьому акцент ставиться на якість звітної інформації, що забезпечується за рахунок дотримання методологічних основ її формування і визначає напрями її вдосконалення.

Розуміння ролі і місця бухгалтерської фінансової звітності в системі інформаційного забезпечення прийняття рішень забезпечує ефективне її використання, а також визначення її структури і змісту. Звітність покликана розкривати ті процеси, що відбуваються у підприємстві, з одного боку, та задовольняти вимоги щодо необхідного обсягу інформації, можливостей її засвоєння зовнішніми і внутрішніми користувачами, з іншого. Практика використання законодавчо-нормативної бази дає змогу стверджувати про неузгодженість і важке сприйняття термінів, що регулюють бухгалтерський облік та розкривають лише ті ознаки, які лежать на поверхні, не висвітлюючи їх сутності, що призводить до формального їх сприйняття та застосування. Тому найбільш досконалим, на нашу думку, є визначення бухгалтерської фінансової звітності як регульованої державою сукупності форм звітності, що містять загальну інформацію про фінансовий стан, результати діяльності, рух грошових коштів підприємства та зміни власного капіталу за певний період, які взаємопов'язані між собою та покликані задовольнити конкретні інформаційні потреби внутрішніх і зовнішніх користувачів [5]. При цьому акцентовано на регламентації з боку держави; зазначено об'єкт звітності – інформація про фінансовий стан, результати діяльності,

рух грошових коштів та власний капітал; вказано періодичність складання і подання; взаємозв'язок між показниками звітних форм; поставлено мету та адресність подання звітності.

За результатами проведених досліджень сформовано рекомендації з метою вдосконалення методології складання бухгалтерської фінансової звітності на підприємствах шляхом поетапного здійснення вибору облікової політики, що передбачає послідовність, в якій кожний етап є винятково необхідним, оскільки забезпечує здійснення наступного. Слід зазначити, що сукупність принципів, методів, прийомів ведення бухгалтерського обліку залежатиме від впливу факторів зовнішнього і внутрішнього середовища.

Необхідно зазначити, що зарубіжний досвід складання і використання фінансової звітності представляє значний інтерес в теоретичному і практичному плані, але його вивчення і використання вітчизняними теоретиками і практиками повинно максимально враховувати особливості розвитку і становлення економіки України на сучасному етапі. Серед основних причин, що заважають чіткому розумінню та ефективному використанню бухгалтерської фінансової звітності, можна виділити: неузгодженість бухгалтерського законодавства та окремих його позицій із податковим законодавством під час інтерпретації та відображенні фактів господарювання; невідповідність потребам аналізу розміщення окремих статей та елементів бухгалтерської фінансової звітності. Важливою проблемою, яка виникає під час аналізу бухгалтерської фінансової звітності та в процесі обґрунтування економічних рішень, є отримання показників, придатних для порівняння. У нестабільних умовах функціонування підприємства, що передбачає вибір методологічних основ фінансового обліку, ця проблема загострюється і вимагає підвищеної уваги до процесу вибору облікових принципів, методів та прийомів під час формування показників бухгалтерської фінансової звітності.

Національна система бухгалтерського обліку в Україні ґрунтується на законодавчих нормах, на відміну від МСФЗ, які функціонують виходячи з конкретних фінансових реалій. Під час складання фінансової звітності пріоритет віддається економічному змісту, а не формі, що входить у протиріччя з деякими нормами Податкового кодексу України [4]. Нинішній етап запровадження Міжнародних стандартів заклав фундамент нової системи, яка передбачає в перспективі вдосконалення і гармонізацію національних систем обліку до міжнародних, що дасть змогу забезпечити користувачів якісною фінансовою інформацією, а також оптимізувати ефективність системи внутрішнього та зовнішнього контролю з роз-

поділу коштів підприємства в системі бухгалтерського обліку. Впроваджуючи Міжнародні стандарти фінансової звітності, підприємства стають прозорішими. Зокрема, звітність таких підприємств, складена за Міжнародними стандартами, дає змогу об'єктивно оцінювати стан фінансовий стан підприємства і ухвалювати обґрунтовані управлінські рішення, а також сприяє росту довіри потенційних інвесторів до облікових даних звітних форм. Підприємство, яке веде облік за міжнародними стандартами, економить кошти та час на трансформацію фінансової звітності відповідно до вимог МСФЗ.

В Україні з метою спрощення процедури подання і подальшої обробки звітності було запроваджено електронну звітність. Потрібно зазначити, що представники бізнесових структур Європи та США багато років подають звітність через мережу Інтернет. Згідно із законами України «Про електронний документ та електронний документообіг» [1] та «Про електронний цифровий підпис» [2], електронний документ, підписаний електронним цифровим підписом, набуває статусу оригіналу і не потребує паперового підтвердження. Вивчення системи приймання й обробки звітності в електронному вигляді як засобу підвищення ефективності роботи бухгалтерської служби на підприємстві дало змогу виділити такі переваги та недоліки (рис. 1).

У подальшому Україна має намір якнайшвидше запровадити безпаперове подання звітності до всіх органів державної влади. Задля цього Уряд схвалив Концепцію створення та функціонування автоматизованої системи «Єдине вікно подання

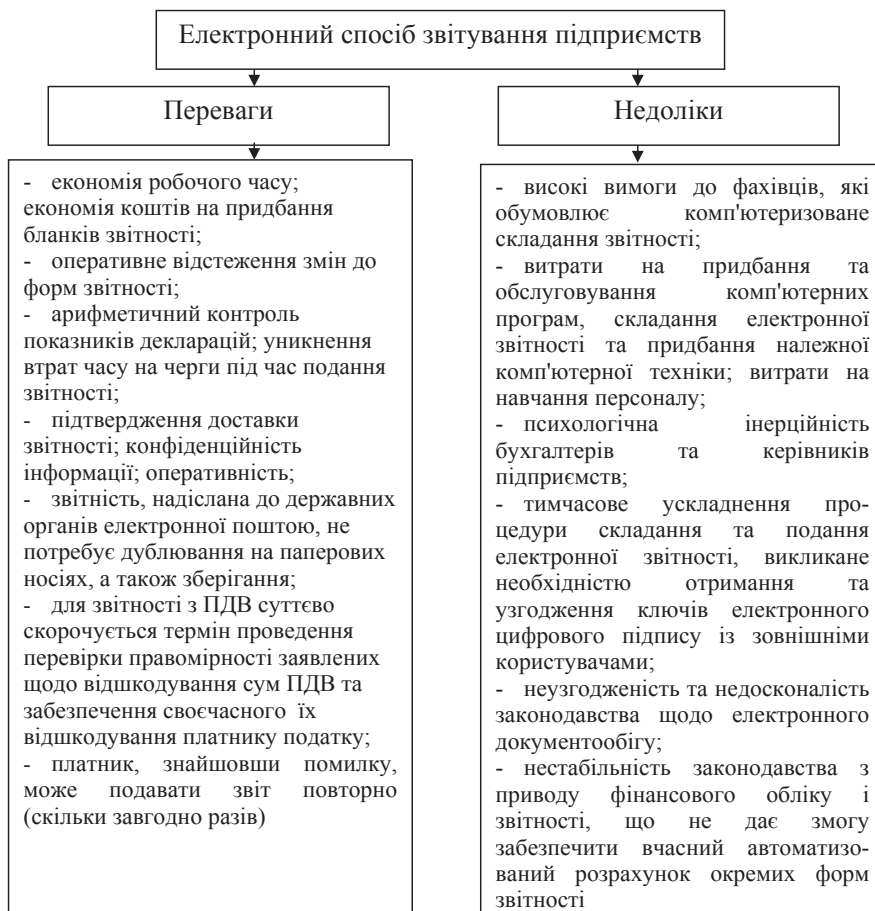

Рис. 1. Основні переваги та недоліки подання електронних форм звітності

електронної звітності» [3]. Метою створення даної автоматизованої системи є впорядкування механізмів електронної взаємодії контролюючих органів державної влади та суб'єктів подання звітності через упровадження єдиних уніфікованих стандартів процесу подання, оброблення, використання та зберігання звітності, належне нормативно-правове, методологічне, організаційне та технологічне забезпечення взаємодії учасників процесу подання електронної звітності.

У рамках запровадження Концепції [3] виникає питання впровадження електронної перевірки даних, що є достатньо новим явищем контрольно-аналітичного процесу.

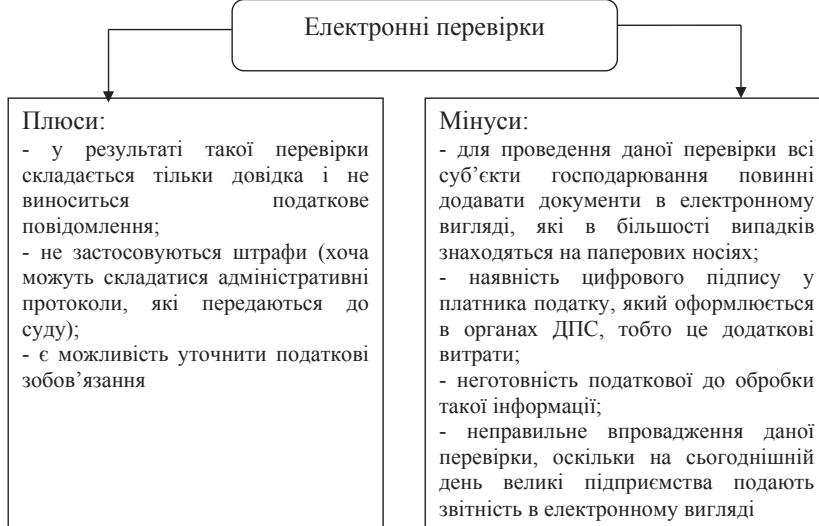
Відповідно до методичних рекомендацій з організації кабінетного аудиту (для юридичних організацій), електронна перевірка – це процедура перевірки податкової звітності, яка подається платниками податків за допомогою програмного забезпечення по співставленню показників фінансової та податкової звітності [1].

Згідно з ПКУ, електронна перевірка – це необов'язкова, невиїзна документальна перевірка, яка проводиться за бажанням платника податків із незначним ступенем ризику (раз на три роки) після подачі ним відповідної заяви [4]. Якщо платник податків у результаті проведення електронної перевірки виявляє помилки у податковій звітності, він має право подати уточнюючий роз-

рахунок до звітності зі сплатою штрафу в розмірі 3% від суми недоплати та пені, якщо уточнюючий розрахунок подається як самостійний документ, та 5% від суми недоплати та пені – якщо дана помилка включається у звітність звітного періоду. Проведення електронної перевірки має низку своїх переваг та недоліків (рис. 2).

Висновки. Таким чином, виникає необхідність подальшого поглиблення досліджень, спрямованих на вдосконалення практики складання й використання фінансової звітності та забезпечення адекватності її вимогам користувачів. Упровадження в практику бухгалтерського обліку України можливості вибору принципів, методів та прийомів ведення бухгалтерського обліку під час формування показників бухгалтерської фінансової звітності дає змогу забезпечити відповідність звітних даних умовам, завданням та функціональній структурі кожного окремого суб'єкта господарювання.

Слід зазначити, що роль фінансово-економічної інформації як системи фінансових показників визначається впливом на обґрунтування і прийняття рішень користувачів. Саме бухгалтерська фінансова звітність, відображаючи всі суттєві зміни в структурі господарських засобів та їх джерел, а також результати фінансово-господарської діяльності, надає в скомп'юваному вигляді значний обсяг інформації необхідної зовнішнім і внутрішнім користувачам. Зміна мети складання та адресності подання, розширення кола суб'єктів, що приймають господарські рішення, спираючись при цьому на звітну інформацію, дає змогу визначити бухгалтерську фінансову звітність як ланку зв'язку між підприємством і зовнішнім середовищем, що покликана адекватно розкрити ті процеси, що відбуваються на підприємстві, з одного боку, та задовольняти інформаційні потреби користувачів, з іншого. При цьому акцент ставиться на якість звітної інформації, що забезпечується за рахунок дотримання методологічних основ її формування і визначає напрями її вдосконалення із застосуванням новітніх інформаційних систем та технологій обліку й складання фінансової звітності.

Рис. 2. Основні переваги та недоліки проведення електронних перевірок підприємства

Список літератури:

1. Про електронні документи та електронний документообіг : Закон України від 22.05.2003 р. № 815-IV [Електронний ресурс]. – Режим доступу : <http://rada.gov.ua>
2. Про електронний цифровий підпис : Закон України від 22.05.2003 р. № 852-IV [Електронний ресурс]. – Режим доступу : <http://rada.gov.ua>
3. Про схвалення Концепції створення та функціонування автоматизованої системи «Єдине вікно подання електронної звітності» : Розпорядження КМУ від 07.08.2013 р. № 587 - р [Електронний ресурс]. – Режим доступу : <http://rada.gov.ua>
4. Податковий кодекс України від 02.12.2010 р. № 2755-VI [Електронний ресурс] . – Режим доступу : <http://www.rada.gov.ua>
5. Коробко О.М. Принципи формування фінансової звітності // О.М. Коробко / Науковий вісник Національного аграрного університету. – 2002. – Вип.58. – С. 257–260.

Шум М. А.
Тюрина Д. Н.

Харьковский институт финансов
Киевского национального торгово-экономического университета

ОРГАНИЗАЦИОННЫЕ АСПЕКТЫ ПОВЫШЕНИЯ АНАЛИТИЧЕСКИЕ ВОЗМОЖНОСТИ БУХГАЛТЕРСКОЙ ФИНАНСОВОЙ ОТЧЕТНОСТИ

Резюме

В статье освещены организационные аспекты составления электронной финансовой отчетности предприятий Украины в условиях упрощения процедуры подачи и обработки отчетности и трансформационных преобразований в соответствии с требованиями МСФО. Выделены основные преимущества и недостатки представления электронных форм отчетности и проведения электронных проверок предприятия.

Ключевые слова: финансовая отчетность, электронный документооборот, учет, электронные проверки, международные стандарты финансовой отчетности.

Shum M. A.
Tiurina D. M.

Kharkiv Institute of Finance
Kyiv National University of Trade and Economics

ORGANIZATIONAL ASPECTS OF IMPROVING OF ANALYTICAL CAPABILITIES OF ACCOUNTING FINANCIAL STATEMENTS

Summary

The organizational aspects of the electronic financial reporting of Ukraine enterprises in the context of submission and handling procedure's simplifying and transformations in accordance with IFRS, are highlighted in the article. Basic advantages and disadvantages of the submission of accounting electronic forms and the verification of enterprise electronic audit are singled out.

Key words: financial reporting, electronic document management, accounting, electronic checks, International Financial Reporting Standards.